

تکمیل شبکه خداآفرین؛ توسعه زنجیره تولید تا یک میلیون تن محصول کشاورزی

طرح شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین با وسعت ۴۳ هزار هکتار در محدوده استان‌های آذربایجان شرقی و اردبیل اجرا می‌گردد که از این میزان ۳۶ هزار و ۷۰۰ هکتار در محدوده استان اردبیل قرار دارد. با تکمیل این شبکه، یک میلیون تن به میزان تولیدات کشاورزی استان اردبیل اضافه شده و گام بلندی در ارتقای امنیت غذایی کشور برداشته خواهد شد.

به گزارش خبرنگار ایرنا، عملیات اجرایی طرح شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین از سال ۱۳۸۳ شروع شد اما به دلیل نبود اعتبارات لازم تا سال ۱۳۹۲ اجرای آن به کندی پیش می‌رفت که در نهایت با اختصاص اعتبار لازم از محل صندوق توسعه ملی در سال ۱۳۹۳ عملیات اجرایی این طرح سرعت گرفت.

طرح شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین در قالب چهار ناحیه در دست اجراست و تاکنون عملیات اجرایی ناحیه عمرانی اول در سطح پنج هزار و ۵۰۰ هکتار، ناحیه عمرانی دوم در سطح ۱۰ هزار و ۵۰۰ هکتار به اتمام رسیده و ناحیه عمرانی سوم در سطح ۱۱ هزار هکتار و ناحیه عمرانی چهارم هم در سطح ۱۰ هزار هکتار در دست اجرا است.

این طرح در مرز جمهوری آذربایجان در محدوده استان‌های اردبیل و آذربایجان شرقی قرار دارد و بخش عمده اراضی آن در تراس فوقانی دشت مغان و در شرق دره‌رود واقع شده که دارای ۱۷۸ کیلومتر کانال اصلی، ۳۶۰ کیلومتر کانال درجه ۲ و ۴۲۰ کیلومتر آن زهکشی است که ۶۵ درصد آن در شهرستان بيله‌سوار قرار دارد.

مساحت پایاب ناحیه عمرانی اول در قالب پنج هزار و ۵۰۰ هکتار مجهز به آبیاری قطره‌ای و ناحیه عمرانی دوم سد خداآفرین هم ۱۰ هزار و ۵۰۰ هکتار است که ۸۰۰ هکتار آن مجهز به سامانه آبیاری قطره‌ای، ۶ هزار و ۵۰۰ هکتار مجهز به سامانه آبیاری بوسیله ماشین‌های سنتریپوت و سه هزار و ۲۰۰ هکتار مزارع مابین سنتریپوت‌ها مجهز به سامانه آبیاری کلاسیک ثابت با آبپاش متحرک است.

طرح ناحیه عمرانی اول و دوم خداآفرین مشتمل بر ۱۶ قشلاق است که زمینه اشتغال مستقیم و غیرمستقیم پنج هزار نفر را فراهم کرده است.

مشخصات فنی شبکه آبیاری خداآفرین

شبکه پایاب سد خداآفرین با هدف استفاده بهینه و مهار آبهای مرزی، اجرای الگوی کشت، تغییر اراضی از دیم به مزارع آبی، جلوگیری از مهاجرت عشایر، افزایش تولید محصولات زراعی و باغی، بهبود وضعیت اقتصادی منطقه، افزایش میزان اشتغال زایی در منطقه و بهره‌گیری از شیوه‌های نوین آبیاری در استان اردبیل اجرا می‌شود.

این شبکه دارای ۴۳ باب ایستگاه پمپاژ، چهار پست برق ۱۳۲.۲۰ کیلوولت و یک پست برق ۱۳۲.۲۳۰ کیلوولت مغان و همچنین بالغ بر ۳۰۰ کیلومتر خطوط نیرورسانی ۱۳۲ کیلوولت و ۹۲ کیلومتر کانال اصلی می‌باشد و تاکنون نواحی عمرانی اول و دوم تا ۴۳ کیلومتری کانال اصلی با هدف تامین آب آب‌اندازی شده است.

بنا به گفته معاون طرح و توسعه شرکت آب منطقه‌ای اردبیل، سال گذشته ۱۱ هزار و ۶۰۰ میلیارد ریال اعتبار به این طرح اختصاص یافت و هم‌اکنون پیشرفت فیزیکی آن به بالای ۸۵ درصد رسیده است.

تکمیل شبکه خداآفرین نیازمند ۳۰ هزار میلیارد ریال است

یکی از دلایل اصلی تاخیر در تکمیل شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین نبود اعتبار لازم است که برای تسریع و تکمیل آن امسال ۶ هزار میلیارد ریال اعتبار اختصاص داده شد و مقرر است ۳۰ هزار میلیارد ریال دیگر هم از محل‌های مختلف به این طرح اختصاص داده شود.

جبرائیل رضانی، معاون طرح و توسعه شرکت آب منطقه‌ای اردبیل در گفت و گو با ایرنا گفت: برای تکمیل و تسریع عملیات اجرایی شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین ۶ هزار میلیارد ریال اعتبار اختصاص داده شده و پیگیر هستیم بقیه اعتبار مورد نیاز را از محل‌های مختلف تامین کنیم.

وی روند عملیات اجرایی طرح شبکه آبیاری خداآفرین را مطلوب ارزیابی کرد و افزود: ناحیه عمرانی اول و دوم با استاندارد روز و مدرن اجرا شده و از ناحیه عمرانی سوم و چهارم هم کانال اصلی، ایستگاه‌های پمپاژ اصلی و بخشی از شبکه کار شده ولی هنوز قابل

بهره‌برداری نیست.

رضانی سیفون دره‌رود خداآفرین را به‌عنوان شاه‌رگ اصلی تامین آب در ابتدای شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین اعلام کرد و گفت: سیفون دره‌رود خداآفرین با همت و تلاش مهندسان و متخصصان بخش آب در حال تکمیل است.

به گفته معاون شرکت آب منطقه‌ای اردبیل، این بخش از طرح آبیاری و زهکشی خداآفرین به منظور انتقال آب از سدهای خداآفرین و قیزقلعه سی اجرا می‌شود که با اتمام این طرح ۶۰ مترمکعب بر ثانیه آب به شبکه مذکور قابل انتقال خواهد بود.

رضانی ادامه داد: کانال اصلی خداآفرین در منطقه مغان در طول مسیر ۹۲ کیلومتری خود تعداد ۶ دستگاه سیفون دارد که از این تعداد، سیفون دره‌رود به طول ۲ هزار ۱۶۰ متر با ظرفیت ۶۰ مترمکعب بر ثانیه و با استفاده از پنج رشته لوله فولادی به قطر ۲ هزار و ۸۰۰ میلیمتر اجرا می‌شود.

وی افزود: طرح سیفون دره‌رود به منظور امکان بهره‌مندی سریع و مهیا ساختن امکان انتقال آب از تاسیسات بالادستی اجرا و پس از تکمیل سازه‌های ورودی و خروجی، امکان انتقال آب با دبی ۲۵ مترمکعب بر ثانیه را فراهم خواهد کرد.

معاون طرح و توسعه شرکت آب منطقه‌ای اردبیل افزود: ارزش روز کل طرح شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین، اعم از تاسیسات و تجهیزات اجرا شده بالغ بر ۱۰۰ هزار میلیارد ریال است.

واگذاری اراضی پایاب خداآفرین به بهره‌برداران با تشکیل تعاونی

بر اساس رعایت الگوی کشت واگذاری اراضی پایاب خداآفرین در قالب تعاونی‌ها مطابق بخشنامه وزرات جهاد کشاورزی با هدف یکپارچه سازی اراضی در دستور کار بود اما بخشی از اراضی پایاب در سال‌های اخیر بدون تشکیل تعاونی‌ها به بهره‌برداران واگذار شده که بنا به گفته فرماندار پارس‌آباد مغان از این به بعد واگذاری اراضی تنها با تشکیل تعاونی‌ها انجام می‌گیرد.

جابر جهان‌بین، فرماندار شهرستان پارس‌آباد از تشکیل و راه‌اندازی ۴۴ واحد تعاونی بهره‌برداری در پایاب سد خداآفرین خبر داد و گفت: انتظار می‌رود هر چه سریع‌تر طرح پایاب سد خداآفرین بر اساس تعهد

وزارت نیرو و جهاد کشاورزی تکمیل و آماده واگذاری به صاحبان اراضی شود.

وی افزود: در قالب پایاب سد خداآفرین، عمارت و احمدبیگلو ۵۲ واحد تعاونی بهره‌برداری شکل گرفته که از این تعداد ۴۴ واحد تعاونی مختص پایاب سد خداآفرین است و امیدواریم با تلاش هر ۲ مجموعه وزارت نیرو و جهاد کشاورزی این طرح به سرانجام رسیده و در قالب سامانه‌های نوین آبیاری با تخصیص اعتبارات لازم به بهره‌برداری برسد.

جهان‌بین افزود: پیش‌بینی می‌کنیم با بهره‌برداری از این طرح عظیم تولید سالانه محصولات زراعی و باغی مغان از ۱.۵ میلیون تن به ۲.۵ میلیون تن افزایش پیدا کند که یک رشد جهشی به میزان یک میلیون تن را در این منطقه شاهد خواهیم بود.

فرماندار شهرستان پارس‌آباد اضافه کرد: در این شرایط بحرانی آب، اجرای این طرح در کنار سایر طرح‌های حوزه آب و خاک شرایط مطلوب‌تری را فراهم می‌آورد تا بهره‌برداران بتوانند از فرصت ایجاد شده استفاده کرده و در هر چهار ناحیه عمرانی ظرفیت تولید خود را با بهره‌گیری از روش‌ها و الگوهای آبیاری مدرن تغییر داده و بر توانمندی تولید بیفزایند.

واگذاری پنج هزار و ۷۰۰ هکتار از اراضی پایاب خدا آفرین به کشاورزان مغان

نوبخت اژدری، رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل از واگذاری پنج هزار و ۷۰۰ هکتار از اراضی پایاب سد خداآفرین مجهز به آبیاری نوین به کشاورزان منطقه مغان خبر داد و گفت: شبکه آبیاری و زهکشی خدا آفرین تحول بزرگی را در منطقه مغان ایجاد خواهد کرد و ضروری است با تامین اعتبارات لازم به‌زودی تکمیل شود.

اژدری با بیان اینکه هزینه هر هکتار تجهیز مزارع به آبیاری مدرن در استان ۱۱۰ میلیون ریال بر آورده شده است، ادامه داد: پرداخت این مقدار هزینه از عهده و توان کشاورزان استان خارج بوده و ضروری است دولت با ارائه تسهیلات کم‌بهره به توسعه آبیاری مدرن، رونق و اشتغال‌زایی بیشتر کمک کند.

وی ادامه داد: احداث شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین در شمال استان، تحول آفرین در مسیر افزایش درآمد کشاورزان و ایجاد فرصت‌های اشتغال جدید است که دولت سیزدهم بیشترین اعتبارات را از محل صندوق ذخیره ارزی به این طرح اختصاص داده و همچنان سازمان برنامه و بودجه مصمم است تا سایر منابع مورد نیاز را نیز تامین کند.

هزینه‌کرد ۱۷ هزار میلیارد ریال در شبکه خداآفرین در ۲ سال اخیر

اجرای برنامه‌های بزرگ عمرانی مانند سدسازی و تکمیل شبکه پایاب آن مستلزم تامین هزینه‌های آن است و به گفته مسئولان امر برای اجرای طرح شبکه آبیاری و زهکشی پایاب سد خداآفرین در استان اردبیل از سال گذشته تاکنون ۱۷ هزار میلیارد ریال هزینه شده است.

علی حیدری اناری، مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای اردبیل در این باره به ایرنا گفت: روند اجرایی پایاب سد خداآفرین مطلوب است و در ناحیه عمرانی یک و ۲ این شبکه به میزان هشت هزار هکتار اراضی آماده بهره‌برداری است.

وی افزود: علاوه بر این نواقص موجود در ناحیه عمرانی یک و ۲ پایاب خداآفرین برطرف شده و تسریع و تکمیل ناحیه عمرانی سه و چهار هم نیازمند اعتبار است.

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان اردبیل با بیان اینکه شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین در چهار ناحیه در دست اجرا قرار گرفته که در صورت تامین اعتبار لازم در زمان مقرر به بهره‌برداری می‌رسد، تصریح کرد: پایاب خداآفرین با وسعت ۳۶ هزار ۷۰۰ هکتار در قالب چهار ناحیه عمرانی در شمال استان در دست اجرا است که بخشی از ناحیه عمرانی یک و ۲ و سیفون دره این شبکه به اتمام رسیده است.

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای اردبیل از پیشرفت قابل توجه عملیات اجرایی سیفون دره خداآفرین خبر داد و گفت: پیشرفت فیزیکی سیفون دره رود پایاب سد خداآفرین در ۱۲ سال گذشته ۳۰ درصد بود که این میزان در دولت سیزدهم به ۹۵ درصد رسیده است.

وی اظهار کرد: سیفون دره رود با ارزش بیش از ۱۰ هزار میلیارد ریال برای انتقال سریع آب از تاسیسات بالادستی اجرا شده و پس از تکمیل سازه‌های ورودی و خروجی، در فاز نخست امکان انتقال آب با دبی ۲۵ مترمکعب بر ثانیه در آن فراهم خواهد شد.

بیش از ۷۰ هزار هکتار از اراضی کشاورزی این استان معادل ۲۸ درصد به سیستم‌های نوین آبیاری تحت فشار مجهز شده است. کل اراضی آبی استان ۲۵۲ هزار هکتار شامل ۳۶ هزار هکتار باغ و ۲۱۶ هزار هکتار زراعت است که تاکنون بیش از ۴۵ هزار هکتار به آبیاری مدرن مجهز شده است.

استان اردبیل به عنوان یکی از قطب‌های کشاورزی کشور، ظرفیت‌های بالقوه زیادی دارد که می‌تواند در راستای ارتقای امنیت غذایی کشور و توسعه سیاست همسایگی دولت سیزدهم به کار گرفته شود. این امر علاوه بر این نقش بسزایی در اشتغالزایی در استان اردبیل خواهد داشت که جوانان آن از بیکاری رنج می‌برند.

هدفگذاری اعلام شده در این طرح افزایش یک میلیون تن به ظرفیت تولیدات کشاورزی استان است. با توجه به اینکه استان مرزی اردبیل در نزدیکی منطقه اوراسیا و آسیای میانه قرار گرفته است، می‌توان چشم انداز مطلوبی از صادرات محصولات کشاورزی به این منطقه متصور شد.